

Noregs Kristelege Folkehøgskolelag

Til skolen

Rundskriv S 01-2020

Oslo, 07. januar 2020

Generell tilbakemelding på selvevalueringsrapportene 2018-19

Høsten 2019 fikk alle IKF-skolene tilbud om en tilbakemelding på sin selvevalueringsrapport for 2018-19. 18 skoler takket ja til dette tilbudet. De får tilsendt en egen tilbakemelding i løpet av kort tid.

Odd Haddal og Marie Wiland har samlet noen av de mer generelle tilbakemeldingene i et vedlegg til dette rundskrivet.

Ta gjerne kontakt med Marie Wiland, marie@ikf.no, hvis dere har spørsmål om dette.

Kurs i selvevaluering med fokus på bærekraft:

Vi vil også minne om kurset i selvevaluering 5. og 6. februar i Oslo (se FHSR-rundskriv 18/19 fra desember 2019) med påmeldingsfrist 10. januar.

Påmelding og program: <https://nkf.folkehogskole.no/nkf/aktivitet/kurs-i-selvevaluering/>

Med vennlig hilsen
Noregs Kristelege Folkehøgskolelag

Andreas Melberg
daglig leder

Marie Wiland
rådgiver for skoleutvikling

TIL ALLE SKOLENE:
BEMERKNINGER OM SELVEVALUERINGSRAPPORTENE

Innhold

BEMERKNINGER TIL RAPPORTENE	3
GENERELLE KOMMENTARER	8
VEIEN VIDERE	10
REFERANSER	12

For skoleåret 2018-19 sendte 18 IKF-skoler inn sine selvevalueringsrapporter til NKF. Temaene fordelte seg slik:

- **Alta:** Utvikling av linje for psykisk utviklingshemmede: Friluftsliv ingen grenser
- **Bjerkely:** Hele skolen
- **Fredly:** Evaluering av Handlingsplan for kvalitetsutvikling. Forventninger til året og opplevelsen av den første tiden
- **Grenland:** Evaluering av skolens Bucketlist
- **Haugetun:** Bærekraft
- **Hedmarktoppen:** Skolens eksterne eller utadrettede opplegg
- **Holtekilen:** Generell
- **Hurdal Verk:** En kristen skole i møte med elevene
- **Høgtun:** Hvordan kan vi bli bedre på informasjonsflyt til internasjonale elever? (Integrering på skolen)
- **Lundheim:** Skolen som kulturelt kraftsenter i lokalsamfunnet
- **Molde:** Oppfølging av tips fra tidligere elever om å mestre livet
- **Nordhordland:** Kompetanseområder og mål
- **Solborg:** Faglighet og struktur
- **Stavern:** Elevfravær. Skolefellesskap
- **Sørlandet:** Hjemmesiden
- **Sunnmøre:** Ledertrening og stipendiatordning
- **Ålesund:** Mat
- **69° Nord:** Hele skolen, dagligliv og undervisning

Oppsummering:

- Den viktigste trenden vi ser over tid, er at rapportene i økende grad anlegger et helhetsblikk, der evalueringen koples opp mot skolens verdier og målsettinger. Likevel bør flere av rapportene i større grad drøfte skolens arbeid og prosjekter i lys av verdigrunnlaget.
- Skolenes økende selvevalueringskompetanse gjenspeiles i stadig bedre rapporter gjennom de siste femten årene.
- *Selvevalueringen* bør være en integrert del av skoleåret. *Rapporten* er svar på tilskuddsbrevets krav
- Den enkleste måten å tilfredsstille tilskuddsbrevets krav til selvevalueringsrapporten er å bruke brevetts egne uttrykk, som *medvirkning*, *kvalitetssikring* og *kvalitetsutvikling*. (Se en diskusjon av *kvalitetsbegrepene mot slutten av dette dokumentet*).
- Selvevalueringsrapporten er stilet til Utdanningsdirektoratet (Udir). Les gjennom rapporten med et utenfrablikk: Hva er ikke umiddelbart forståelig for eksterne lesere?
- Prosjektrelevante bakgrunnsopplysninger legges i rapporten, resten i vedlegg eller sløyfes.
- Unngå overveldende tallmateriale. Tolkninger, drøftinger og oppsummeringer er mer interessante og mer forståelige for eksterne lesere enn en rekke med talldata..
- Hensikten med NKF's tilbakemeldinger er i første rekke å kommentere elementene i rapporten, ikke å gi faglige eller språklige råd.
- Rapportene viser at skolene er blitt mer oppmerksomme på hvor viktig personvern og taushetsplikt er.
- Rapportene inneholder mye «gull», men leseren blir iblant tatt med på for mye av «gullgraverarbeidet» slik at de mange gode poengene drukner litt.

BEMERKNINGER TIL RAPPORTENE

Innledning

Innledningsvis vil vi sitere fra NOU-en 2001:16: *Frihet til mangfold – Om folkehøgskolens rammevilkår*. Denne NOU-en fra Kvam-utvalget skisserer selvevalueringen i folkehøgskolen, en drøfting som i etterkant dannet grunnlag for en del av Folkehøyskoleloven (2002).

- «Godkjenning av selvevaluering trenger ikke å være knyttet til det faktum at en skole når eller ikke når sine mål, men at selvevalueringen benyttes som et effektivt verktøy for utvikling.»
- «For å få gode selvevalueringsprosesser er det nødvendig å ha sterk medvirkning fra personalet.»
- «Det er viktig at selvevalueringen ikke bare blir en «øvelse» som utføres av institusjonens administrasjon og ledelse. For å oppnå aktiv deltakelse av personalet må selvevaluering bli en naturlig del av den daglige driften, og et verktøy i en kontinuerlig utviklingsprosess.»

Lov og forskrifter understreket også betydningen av elevmedvirkningen.

Tilskuddsbrevet

Brevet til skolen sier blant annet:

«Gjennom selvevaluering skal skolene etablere rutiner for kritisk å vurdere egen virksomhet, identifisere områder for forbedring, sette inn ressurser for å oppnå forbedringer, og vurdere de resultatene man oppnår.

- Omtale av skolens verdigrunnlag og målsetting*
- Omtale av skolens prosedyre for selvevaluering, kvalitetssikring og kvalitetsutvikling*
- Ansattes medvirkning*
- Elevenes medvirkning*

Rapporten må identifisere de funn som er gjort gjennom selvevalueringen, og gi informasjon om hvordan skolen vil følge opp funnene.»

Det kan gjøre rapporten mer lettlest om hvert enkelt punkt i tilskuddsbrevet får en egen (kort) omtale i rapporten, for eksempel: *Lov og forskrifter, Prosedyre, Kvalitetssikring, Kvalitetsutvikling og Medvirkning.*

Verdigrunnlaget

Drøftingen av utviklingstemaer og prosjekter (kvalitetsutviklingen) bør knyttes til skolens egne verdier. Det er gledelig at stadig flere evalueringsrapporter konkret drøfter sammenhengen mellom skolens verdigrunnlag og prosjektene i kvalitetsutviklingen. Verdidokumentene er ikke ment å være statiske, og de bør iblant være gjenstand for gjennomtenking og eventuelt språklig fornyelse. Spesielt viktig er det at verdidokumentene ligger i bunnen ved strukturendringer, som for eksempel nye linjer.

En «travel folkehøgskolehverdag»

Det kan ligge en liten motsetning her. For noen er selvevaluering og kvalitetsutvikling et pålagt ekstraarbeid i hverdagen (tidstyv), for andre er hverdagen en velegnet evalueringsarena der selvevalueringen innarbeides i travelheten.

De aller fleste skolene har rutiner og prosedyrer for arbeidet med selvevalueringen, hvordan årets prosess skal gjennomføres, osv. Det skinner imidlertid gjennom at noen skoler sliter med å integrere arbeidet med kvalitetsutviklingen i resten av skolens arbeid. I en travel folkehøgskolehverdag oppfattes utviklingsprosessen ofte som et tilleggskrav som ikke er en naturlig del av skolens travle og mangfoldige hverdager. Spørsmål om i hvilken grad utviklingsprosjektet har sammenheng med elevenes læring og utvikling, virker uforløst hos noen skoler.

På andre skoler sees selvevalueringprosessen mer som den løpende evalueringen under hele året. Her fanger skolen på ulike måter opp signaler fra elevene. Evalueringen er en del av en travel

hverdag. Det er viktig å huske at tildelingsbrevet krever at rapporten «må identifisere de funn som er gjort gjennom selvevalueringen». Om rapporten ikke inneholder et eget «dypdykk», er det trolig ønskelig med en egen oppsummering av resultatene av hverdagsevalueringene.

Skolen som blir borte

Skoleåret er mer enn kvalitetsutviklingen. Også i år er det flere rapporter der temaet for kvalitetsutvikling blir så grundig skildret at resten av skolen "blir borte" i rapporten. Begrepet "kvalitetssikring" er iblant ikke nevnt og heller ikke diskutert under andre navn. Som regel skyldes dette at ønsket om å gi tilstrekkelig plass til en arbeidskrevende og ofte interessant prosess skyver beretningen om det daglige arbeidet til side.

Målgruppe

Rapporten er i første rekke stilet til Udir som et offentlig tilgjengelig dokument, slik at også andre, som for eksempel familier, privatpersoner, forskere, journalister og politikere, har rett til å lese den. Den andre målgruppen er skolens personale og styre. Flere rapporter inneholder relativt detaljerte funn fra skolens indre liv og danner et godt utgangspunkt for oppsummering av og læring i personalet om skoleåret som var. Utenfralesere vil nok sette pris på en lettere tilgjengelig versjon, men det viktige er at rapporten oppfyller formelle krav og er til nytte for skolens videre arbeid. Ikke alt i selvevalueringprosessen kan og bør komme med i rapporten, dels på grunn av personvernet, dels av hensyn til lesernes utholdenhet, dels av relevanshensyn.

Bakgrunnsopplysninger

Spørsmålet reiser seg om det er nødvendig å gjenta alle bakgrunnsopplysninger hvert år, som eierforhold, verdigrunnlag, størrelse, osv. Ja, en konsis versjon er nødvendig, siden tilskuddsbrevet krever en «omtale av skolens verdigrunnlag og målsetting». Dessuten skal skolen daglige drift og forbedringsarbeidet skje i tråd med verdiene og målsettingen, og leseren trenger dette fundamentet for å forstå både prosesser og tolkninger i rapporten. Skolen kan imidlertid, slik flere gjør, utarbeide en kort oversikt, et øyeblikksbilde som gjenspeilet det aktuelle året, i begynnelsen av rapporten eller som vedlegg. Udir kan relativt greit finne opplysninger i tidligere rapporter, men dette er ikke like lett for andre lesere.

Lovens formål

Noen rapporter gjengir relevante deler av folkehøyskoleloven og forskrifter. Selvsagt skal rapporten gjenspeile formål og verdier, men det er neppe nødvendig med lengre utredninger om hva som står i lov og forskrifter. Skolene skriver som regel at rapporten et «svar» på lovkravet om selvevaluering, og nevner formålet om allmenndanning og folkeopplysning og verdigrunnlag.

«Overkill»

Tallmaterialet kan iblant bli overveldende. Og detaljert. Det er neppe mange lesere som går gjennom de mange skårene, (de mange) prosent- (og eventuelt) prosentpoengforskjellene i materialet. Tolkningen og drøftingen er det som er av størst interesse.

Prinsippet om «*less is more*» gjelder etter vårt skjønn for selvevalueringsrapportene. De varierer fra 8 til 55 sider. De korte rapportene har helt tydelig Udir som målgruppe, uten de mange detaljer om tall og drøftinger i personalet som en intern rapport ville kreve. De lengste rapportene er svært grundige, men inneholder iblant mange detaljer på et nivå som kan avlede oppmerksomheten fra de store linjene. Lange oversikter over tallmaterialet fra spørreundersøkelser kan med hell legges i vedlegg, eller oppsummeres med viktige tendenser (og tall) i rapporten. Flere skoler skriver at undersøkelsene er tilgjengelige på skolen. Her må skolen selvsagt vise skjønn og tenke på personvern og taushetsplikt når dataene deles med andre.

Personvern

Rapportene er et offentlig tilgjengelige dokumenter. De helt klart mye forsiktige enn før i sin omgang med opplysninger som kan falle inn under bestemmelser om personvern og taushetsplikt. Det er færre eksempler på for eksempel omtaler av negative (og positive) tendenser på navngitte linjer. Personvern og taushetsplikt krever balansegang. Vi ser ingen direkte overtramp i rapportene, men i noen tilfeller kan vi relativt enkelt finne fram til navnene på de personene som undersøkelsene gjelder. Når linjenavnet angis, vet vi jo fra skolens hjemmesider så godt som alltid hvem læreren er. Det samme gjelder kommentarer om for eksempel vaktmester, internatleder og andre som skolen bare har én ansatt av. *Ingen*, selv ikke Udir, forskere og andre med legitim interesse, bør få tilgang til et ikke-anonymisert materiale uten godkjenning og klarering.

Vedlegg

Det bør være et rimelig forhold mellom rapport og vedlegg. Rapporten bør ikke være skrevet slik at utenforstående føler seg tvunget til å lese vedlegget for å forstå hva den inneholder. Vedleggene er tilleggsopplysninger og informasjon til spesielt interesserte.

Personalutvikling

En styrke ved folkehøgskolen er at den driver en aktiv personalutvikling. Et av de mest interessante trekkene i noen av de nyere selvevalueringsrapportene er hvor stor vekt skolene legger på utvikling og kursing, internt og eksternt, i forhold størrelsen på personalet. Som en del av omtalen av kvalitetssikringen er det flere skoler som nevner hvilke kurs og arrangementer personalet deltar på. Det ville vært imidlertid vært interessant om vi fikk vite litt om hvordan for eksempel deltagelse på ett eller to kurs førte til endringer i skolens praksis. Det ville være med på å levendegjøre kvalitetssikringen.

I tillegg er arbeidet med selvevalueringen utviklende og kompetansehevende i seg selv og kan bidra til på å skape et mer bevisst forhold til skolens arbeid med elevenes vekst og utvikling. Samtaler i personalet om skolens dannelsingsmål kan bli mer konkrete og inkluderende som en følge av man deltar i selvevalueringen.

Selvevalueringskompetanse

Som vi også påpekte i fjor, har skolene etter hvert opparbeidet lang erfaring med og til dels stor kompetanse i selvevaluering. Denne kompetansen kan deles inn i flere områder, som ferdigheter i rapportskriving og i prosessarbeidet med skoleutvikling, gjennomføring og oppfølging av arbeidet. I noen grad er denne kompetansen personbasert, så gode rutiner og prosedyrer kan være nyttige å ha. I denne omgang er det rapportene vi konsentrerer oss om, med sideblikk til de andre sidene.

Mange skoler trekker i rapporten fram interessante og relevante teorier, som for eksempel teorier om skolen som lærende organisasjon eller verdibasert ledelse. Noen ganger drøfter rapporten disse underliggende teoriene grundig, andre ganger ikke. Det er neppe nødvendig med en slik drøfting i en selvevalueringsrapport, men den kan i noen tilfeller hjelpe til med å sette beslutninger og tiltak inn i en teoretisk sammenheng. Det bemerkelsesverdige er etter vårt skjønn at erfaringslæring svært sjelden eller aldri trekkes fram som teoretisk modell i rapportene, selv om vi i våre tilbakemeldinger stadig ber om refleksjon i forbindelse med aktivitetene i selvevalueringen.

Siden elevene «fornyes» fra år til år, er det ikke alltid lett å overføre funnene fra ett år til det neste. Overføringen blir trolig mer relevant jo grundigere man reflekterer over dataene, og skolene sitter igjen med mer varig kunnskap.

Kontakt med lokalsamfunnet

Skolene er ikke bare opptatt av indre forhold. Folkehøgskolens internasjonale engasjement, fokus på reising og bærekraft de siste årene viser også at skolen er bevisst at den har sin plass i samfunnet. I år legger to skoler også vekt på kontakten med lokalsamfunnet¹, og undersøker hvordan skolene fungerer lokalt.

Etter skoleåret

Kommunikasjonen til «neste ledd», enten videre utdanning eller arbeidsliv, er et neglisjert punkt i selvevalueringen. Skolene nevner iblant at elevene utvikler ferdigheter og holdninger som samfunnet etterspør, og elevene får med seg vitnemål eller attester som viser dette. Hvor godt disse fungerer i elevenes liv etter folkehøgskolen, vet skolene sikkert en del om, men relativt lite er allment kjent i landskapet.

¹ «Folkehøgskolene kan være kulturelle kraftsentre gjennom å formidle møte med levende og folkelig kultur, og ved å gi elevene impulser til å bli aktive deltakere i kulturlivet» (NOU 2001, 16, s. 28).

GENERELLE KOMMENTARER

Vår oppsummerende tilbakemelding til skolene har også i år flere generelle observasjoner, i hovedsak basert på de evalueringene vi har lest, men også på tidligere års kommentarer. Observasjonene gjelder først og fremst rapportene, men også den grunnleggende prosessen som rapporten beskriver.

Hovedinntrykk av rapporten

Det virker som skolene etter hvert blir mer opptatt av å fortelle om helheten i skoleåret, ikke bare om enkelte «dypdykk» (kvalitetsutvikling). Rapporten tar også med eksempler på vekst og utvikling i hverdagslivet på skolen.

Hvilket inntrykk sitter leseren igjen med? Et mangesidig bilde. Fortellingen om og formidlingen av skolen er iblant tydelig (med klare punkter og presist språk), interessant (en god narrativ rapport) eller et «privat» og internt dokument som formidler lite om skolen. Et fargerikt språk med elevutsagn og eksempler vil glede leserne, men da bør utsagnene få leserne til å lese videre, ikke stoppe opp og lure på hva dette skal bety.

Et annet spørsmål er i hvilken grad selvevalueringsrapportene fungerer som del av skolens historiske arkiv. De vil kunne være viktige kilder for skolens jubileumsskrifter. Både av historiske hensyn og av hensyn til leserne vil flere rapporter være lettere tilgjengelig med en bedre balanse mellom fortellingen (det narrative) og rapporteringen (prosedyrene). Uansett, flere av rapportene ville bli mer lettlest med flere eksempler og knagger å henge tolkningen og forståelsen på.

I enkelte tilfeller ser vi at rapporten henviser til og bruker funn fra tidligere rapporter. Det er positivt å vise sammenhenger mellom årets arbeid og tidligere prosjekter med samme tema.

Rapportene gjennomsyres av en forståelse av hva folkehøgskole er. De viser et aktuelt og samfunnsengasjert skoleslag med genuin interesse for et forbedringsarbeid der elever og personale arbeider sammen i et utfordrende felles miljø. Samtidig viker skolene ikke unna å sette kritisk søkelys på seg selv, som mange av temaene viser, for eksempel bærekraft og utenlandsreiser. Slike tilnærminger kan bidra til kontinuerlig oppmerksomhet på hva god folkehøgskole er.

Kvalitet

I skolevurderinger trekkes ofte tre kvalitetsbegreper fram: resultatkvalitet, prosesskvalitet og strukturkvalitet. *Resultatkvalitet* dreier seg om det helhetlige læringsutbyttet, om kunnskaper, ferdigheter og holdninger. *Prosesskvalitet* og *strukturkvalitet* er forutsetninger for resultatkvalitet. Dette synet på kvalitet kaster også lys over folkehøgskolens selvevaluering. Svært forenklet kan vi si at prosess- og strukturkvalitet dreier seg om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling, mens resultatkvalitet viser elevenes vekst under året (allmenndanning).

Siden selvevalueringen i folkehøgskolen vektlegger både kvalitetssikring og kvalitetsutvikling, kan en kort diskusjon av begrepet *kvalitet* være på sin plass. Det fins i prinsippet to måter å forklare kvalitet på. Den ene er *opplevd* kvalitet, den andre er at «produktet» tilfredsstillende visse *standarder*. Kvalitet har både med standard og opplevelse å gjøre.

En «folkelig» definisjon er at kvalitet er at «jeg vet hva kvalitet er når jeg opplever det» (*I know it when I see it*): Kvalitet, i likhet med for eksempel skjønnhet og uskjønnhet, er avhengig av øyet som ser. Opplevd kvalitet er evnen til å tilfredsstillende interessentenes krav og forventninger, hvordan for eksempel elever og myndigheter opplever skolens kvalitet. *Hvor fornøyd er du?* og *Hva kan vi gjøre for at du skal bli mer fornøyd?* er i hovedsak spørsmål om opplevd kvalitet.

På en folkehøgskole kan kvalitet også oppfattes som en standard basert på skolens prosesser, rammevilkår og verdier. Førsteklasses kvalitet betyr høy standard. Sunn og god mat. Gjennomtenkte pedagogiske opplegg. Utfordringer. Anledning til dialog og refleksjon over opplevelser og inntrykk. Hvem er denne kvaliteten til for? Her er det en hel rekke interessenter, i første rekke elevene, men også skolens personale, sammen med familie, samfunnet og mange andre.

Det finnes flere måter å nærme seg forbedring på. Skolen kan vurdere rammeforholdene (strukturen og strukturprosesser som markedsføring og timetall på reiser), eller læringsprosessene (som linjer, dialog, sosialpedagogikk), eller elevenes vekst. Det er en ofte gjentatt observasjon at elevene i begynnelsen av året identifiserer seg med linjene («Jeg går på idrettslinja»), men ved årets slutt identifiserer de seg med skolen. Det er skapt et helhetlig fellesskap på skolen. En slik holdningsendring og styrking av fellesskapet er eksempel på de læringsprosesser som er typiske for folkehøgskolen og som kan undersøkes nærmere.

Kvalitetsnivåer

Kvalitetsgulv er et uttrykk som brukes til å signalisere en standard, en tilfredsstillende kvalitet, der skolen har kompetente lærere, egnede lokaler, tilfredsstillende mat. *Under* dette gulvet, dette nivået, bør skolen ikke være, og mange selvevalueringer går ut på å undersøke om elevene er tilfredse med «gulvstandarden» (god mat? hyggelige lokaler? godt fellesskap? fungerende klasserom?). Iblant er det nyttig å løfte blikket og foreslå tiltak som hever gulvnivået ved at skolen introduserer attraktive og overraskende løsninger (en bærekraftig skole?) ikke bare tiltak som skal reparere eller lakkere gulvet. Med andre ord, skolen kan gjøre «brukeren» mer enn bare tilfreds, mer enn bare å arbeide med å gjøre misfornøyde elever fornøyd. Spesielt for et markedsavhengig skoleslag som folkehøgskolen er utfordringen å heve seg over «gulvet» år etter år. For eksempel: Da spennende utenlandsturer først ble innført, var de attraktive og overraskende fornøyelser som lå langt over gulvnivået, men nå er de blitt en del av gulvet. (En helt annen diskusjon er jo om mange av turene bør være en del av gulvet.)

Kvalitetssikring og kvalitetsutvikling

På noen skoler er all selvevaluering, kvalitetssikring og kvalitetsutvikling hovedsakelig knyttet til den daglige driften. Det konkrete daglige arbeidet danner utgangspunkt for hvilke holdepunkter som utløser kvalitetssikring og kvalitetsutvikling. Skolen trenger ikke vente for å samle inn opplysninger på et skjema det som man ser med egne øyne i daglige situasjoner. Prosedyren blir den daglige kontakten med elevene. Og skolen kan registrere eller dokumentere situasjonen og tiltakene. Evaluering består stort sett i å oppdage flere ting: Dette er bra, men kan bli enda bedre, dette fungerer ikke som det skal, og disse endringene vil hjelpe på situasjonen.

Vi mener at *kvalitetsutvikling* gjelder de store linjene. Spørsmålet som ligger under, kan formuleres omtrent slik: «På hvilke(t) område(r) har skolen i år arbeidet (systematisk) for å bli bedre?» Det er ikke nødvendig med et konkret «forskningsspørsmål,» i rapporten er det tilstrekkelig å fortelle hva temaet er (som for eksempel «bærekraftig skole» eller «livsmestring»). Tidligere års erfaringer og drøftinger kan (og bør) også klinge med i rapporten.

Vi mener at *kvalitetssikring* i første rekke gjelder det daglige arbeidet. Spørsmålet som ligger under, er omtrent slik: «Har skolen i år (i alt vesentlig) fungert etter planene og oppfylt målsettingene ('løftene til elevene')?» Punktet kan for eksempel begynne med en kort oversikt over skolen («Skolen har medieprofil, og de 85 elevene var fordelt på seks linjer ...»)

Uansett tilnærming bør det komme klart fram hva skolen mener med begrepene kvalitetssikring og kvalitetsutvikling.

VEIEN VIDERE

Tilbakemeldinger

Det ligger mye godt utviklings- og evalueringsarbeid bak rapportene, derfor er det synd at de sjelden leses av andre enn skolen selv og Udir. Gitt formatet og kravene til rapporten er det ikke overraskende at skolene sjelden får tilbakemeldinger fra andre lesere, og leserkretsen kan neppe utvides vesentlig. Vi vil trekke fram to muligheter til å «utvide» selvevalueringen, slik at den modnes videre som folkehøgskolens egen måte å evaluere seg selv på: nemlig *deling av ny kunnskap* og *selvevaluering som læring for elevene*. Vi tror at leserkretsen kan utvides gjennom mer aktiv deling av prosesser, resultater og en større vekt på selvevaluering som en lærende aktivitet.

Deling

Rapportene inneholder som nevnt mye «gull», men leseren blir iblant tatt med på for mye av «gullgraverarbeidet» slik at de mange gode poengene drukner litt. Deling av den nye kunnskapen og innsikten som prosessene leder til, kan fordele gullet til flere. Her fins det flere veier gå, og vi nevner bare noen opplagte eksempler. Én mulighet er å opprette en *sentral webside* der alle skolene legger inn sine offentlig tilgjengelige rapporter, enten innenfor et tematisk rammeverk eller etter år. En annen mulighet, som vi iblant har foreslått, er at *funnene i rapporten* kan bli til en interessant artikkel eller blogginnlegg, noe som krever arbeid og engasjement fra skolens – og den ansattes – side. En tredje mulighet er at skolene «deler og stjeler» temaer og prosesser på sine regionale møter, og at NKF (og FHF) arrangerer samlinger der selvevaluering er tema. De praktiske spørsmålene omkring slike tiltak er en annen diskusjon.

Selvevaluering som læring

Sentralt i et folkehøgskoleår står erfaringslæringen, en prosess der elevene reflekterer over sine erfaringer og opplevelser, og dermed evaluerer seg selv. Det er i pakt med folkehøgskolens målsetting at elevene allerede får anledning til å evaluere sin egen læring og vekst (egenevaluering) på arenaer som elevsamtaler, uformelle samtaler, dialog og refleksjon. Spørsmålet er om skolen selvevaluering kan berike elevenes utbytte av året. Om de bedre forstår hvordan skolens selvevaluering egentlig styres av to spørsmål, *hvordan* og *hvor godt*², kan dette gi bedre innsikt i egenevalueringen. Noen ord om elevenes vekst (*Hvordan arbeider skolen med å fremme skolen refleksjon over egen vekst hos elevene*) bør kanskje komme med i rapporten, ikke bare en konstatering av at dette er en viktig målsetting.

En selvevalueringsmetode som brukes er relativt tette og jevne møtepunkter for å vurdere skolens arbeid («*De ukentlige evalueringer med elevene er den viktigste biten av evalueringsarbeidet. Gjennom disse øktene blir evalueringen en integrert del av den levende organismen som et skoleår er.*» Folkehøgskolen 69° Nord). I en slik setting er det naturlig at elevene privat eller i grupper kan begynne å reflektere over egen læring.

Andre verktøy som brukes av skolen til *sin* selvevaluering, som intervjuer, spørreskjemaer, vurdering av aktiviteter og timer, er også egnet til egenevaluering. Elevene møter som regel flere spørreskjemaer under året, med gode spørsmål hvor mye de har lært og hvor fornøyde de er. I tillegg bør elevene nok bevisst oppmuntres til refleksjon om egen utvikling, ikke bare «*Hva synes du om ...?*» eller «*Har du kommentarer til ...?*» Ulempen er at konteksten med et spørreskjema ikke alltid – eller ganske sjelden – oppmuntrer til refleksjon over egen læring ut over det å sette kryss i en kolonne.

² “Reflection often involves me in thinking how I did something – which is analytical. It can also involve me in how well I have done something – which is evaluative” (Loacker, 2000, p 2).

En mer arbeidskrevende metode er at skolen utvikler et mer tilpasset pedagogisk rammeverk for elvenes egevaluering. Et eksempel kan være at en skole skulle ta utgangspunkt i sine dannelsmål og tilpasser dem. Målene kan da bli en ramme elevene kan bruke til å snakke om endringer i sine kunnskaper, ferdigheter og holdninger, noe som ligner på det svært omfattende rammeverket *Self Assessment as Learning* som Alverno College bruker (Loacker, 2000). I kravet om en selvevalueringsprosess har dessuten skolen allerede et rammeverk som i noen grad kan brukes til elevrefleksjon.

Den mest brukte metoden er elevsamtalen. Den er i seg selv et rammeverk for refleksjon over egen læring og utvikling. Noen ganger er elevsamtalen elevenes egen time der hun fritt får snakke om egen utvikling og utfordringer, andre ganger er de også skolens sjanse til å stille spørsmål og ta opp saker som er viktig for den. Uansett metode ville det etter vårt syn styrke selvevalueringsprosessen at noen ord om elevenes egen evaluering av egen læring og vekst kommer med som et integrert element, også i rapporten.

REFERANSER

Loacker, G. (ed). (2000). *Self Assessment at Alverno College*. Milwaukee, Wisconsin: Alverno College Institute.

NOU 2001:16. (2001). *Frihet til mangfold — Om folkehøgskolens rammevilkår*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no>.